DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

GONORRHOEA VIRULENTA.

QUAM

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S.S.T.P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

GULIELMUS GIBSON,

SCOTO-BRITANNUS,

Soc. Reg. Med. Edin. Sod.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,XC.

Viro Eximio,

THOMÆ STIVENSON, M. D.

Collegii Regii Medicorum Edinenſis Socio,

Artem Apollineam

Aberbrothii, in Provincia Anguſiae,

Feliciter exercenti,

Morum elegantia et benevolentia,

Quam artis peritia,

Haud minus inſigni;

Ob plurima in ſe collata beneficia,

Has ſtudiorum primitias,

Grato animo,

Sacras vult

A U C T O R.

Ipſe ego Caenomanum memini qua pinguia dives
Paſcua Sebina praeterfluit Ollius unda,
Vidiſſe inſignem juvenem, quo clarior alter
Non fuit, Auſonia nec fortunatior omni:
Vix pubeſcentis florebat vere juventae,
Divitiis, proaviſque potens, et corpore pulchro.
Cui ſtudia aut pernicis equi compeſcere curſum,
Aut galeam induere, et pictis ſplendeſcere in armis,
Aut juvenile gravi corpus durare palaeſtra,
Venatuque feras agere, et praevertere cervos.
Illum omnes Ollique Deae, Eridanique puellae
Optarunt, nemorumque Deae, ruriſque puellae:
Omnes optatos ſuſpiravere hymenaeos.
Forſan et ultores ſuperos neglecta vocavit,
Non nequicquam aliqua, et votis pia numina movit.
Nam nimium fidentem animis, nec tanta timentem
Invaſit miſerum labes, qua ſaevior uſquam
Nulla fuit: nulla unquam aliis ſpectabitur annis,
Paulatim ver id nitidum, flos ille juventae
Diſperiit, vis illa animi; tum ſquallida tabes
Artus (horrendum) miſeros obduxit, et alte
Grandia turgebant foedis abſceſſibus oſſa.
Ulcera (Proh Divum pietatem) informia pulchros
Paſcebant oculos, et diae lucis amorem:
Paſcebantque acri corroſas vulnere nares.
Illum Alpes vicinae, illum vaga flumina flerunt.
Illum omnes Ollique Deae, Eridanique puellae
Fleverunt, nemorumque Deae, ruriſque puellae:
Sebinuſque alto gemitum Lacus edidit amne.

HIERON. FRACAST.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

ONORRHOEA VIRULENTA.

PROŒMIUM.

SECULO decimo quinto jam exeunte, morbus venereus in Europa ſemet oſten-ere primum incepit; et in Gallico exercitu, ellum Neapolitanis in Italiam inferente, circa nnum 1495 maxime ſaeviit, hactenus fere mnes conſentiunt; nam licet ſymptomata, iis

luis

luis venereae haud abſimilia, ab auctoribus ante hoc tempus memorantur, veluti ulcera genitalium, bubones, impurum profluvium ex urethra, ardor urinae, (ab Anglis olim *brenning* dictus), et caetera; tamen ſatis conſtat, hos morbos, de lue quae hoc tempore erupit, differentes fuiſſe. Diſputatur, an morbus in Europa natus *, an ab India Occidentali huc delatus fuerit: Celeberrimus Aſtruc, hanc rem eruditiſſime ac ſummo labore perſcrutatus †, itaque omni fide dignus, opinioni poſteriori favet, et opinatur, luem veneream ab Inſulis Antillis, a Columbo comitibuſque domum reducibus anno 1493, in Hiſpaniam apportatam eſſe; et anno inſequente ab Hiſpanis militibus in Italiam, ad Neapolitanos, et Gallos, tranſmiſſam. Ita ex his fontibus,

* Vid. A Diſſertation on the Origin of the Venereal Diſeaſe.

† Vid. Aſtruc de Morb. Vener. lib. 1. toto.

‑us, haec pestis horrenda brevi per universam
Europam disseminata fuit.

Primi auctores, qui scripserunt de lue vene-
rea, nullam mentionem gonorrhoeae venereae
fecerunt. Astruc invenit unicum exemplum
traditum a Jacobo a Bethencourt, qui in trac-
tu de Lue Venerea, anno 1527 edito, ita nar-
rat: "Consulit me quidam juvenis cujus men-
tula sesquiannum saniosum ac virulentum vo-
mebat succum, quod venereo (ait) contraxe-
rat certamine." Brassavolus primus gonor-
rhoeam, inter alia symptomata morbi venerii,
anno 1553, retulit, et ibidem affirmat vitium
modum recens esse; et discipulus ejus Fallo-
pius, scribens anno 1560, testatur *non esse quin-
decim annos, quibus observata est gonorrhoea Gal-
lica.* Non, me judice, nobis licet existima-
re silentium veterum scriptorum de gonorrhoea
virulenta ab eorum negligentia pendere; nam

non

non facile eſt intelligere, plurimos auctores, caetera accuratos, praetermittere poſſe ſymptoma tam inſigne et frequens morbi, cujus aſpectus horribilis ſummam attentionem poſtularet. Sed liquido patet, gonorrhoeam virulentam non, ante medium ſeculum decimum ſextum, in Europa vulgo obſervatam eſſe.

Cauſae primae originis morbi venerei adhuc in tenebris latent. Alii antiquiores medici ejus originem a maligna poteſtate ſiderum, alii ab intemperie aëris, deducunt, dum alii ad interpoſitionem Divini Numinis refugiant. Prima hypotheſis memoratu digna ab Aſtruc profertur *. Ille notat omnes regiones quibus hic morbus olim cognitus erat, nempe Inſulas Antillas aliaſque partes novae orbis, et interiorem Africam, ſub Zona Torrida jacere. In his calidioribus regi-

onibus

* De Morb. Vener. lib. 1. cap. 12.

onibus exiſtimat, morbum endemium fuiſſe, ac ab aliis cauſis praeter contagium olim genitum, nempe a promiſcuo uſu veneris cum mulieribus, quibus menſes naturam acerrimi et quaſi viroſi fluebant. Nobis cognitum eſt, ſymptomata, iis morbi venerei ſimilia, interdum in noſtra Europa oriri, ex coitu cum mulieribus menſtruatis; inſigne exemplum hujuſmodi a cl. Hunter traditur *. Sed quatenus hoc, coelo aeſtuante, moribuſque vivendi gentium harum regionum adauctum, ad morbum venereum gignendum valere poſſit, difficile eſt dictu.

Nuperrime ingenioſiſſimus auctor Girtanner novam conjecturam de hac re in lucem edidit †. Americus Veſputius narrat, quod mulieres no-

vae

* Vid. Hunter on the Venereal Diſeaſe, Part II. chap. 2.

† Vid. Duncan's Med. Comment. ann. 1789.

vae orbis ſolebant, quaedam noxia inſecta genitalibus virorum applicare, ut eos ad venerem cierent. Haec nimis libere applicata morbum venereum moviſſent, ut noſter auctor cenſet. Cum argumenta et obſervationes, quibus haec opinio ſtabilienda eſt, nobis deſunt; de ea ferre ſententiam non decet.

Multi medici, aeque ac hiſtoria, morbum venereum, a tempore quo in Europam apportatus eſt, indies minus gravem evaſiſſe, et noſtris minoribus tantum nomine cognitum fore, opinantur. Invenimus auctores ſeculo decimo ſexto affirmantes, morbum jam ad extremum ſenium perveniſſe, et ſpem enunciantes, brevi tempore ſaevire omnino deſiturum eſſe. Spes talis ex toto inanis videtur; nam, annis ducentis abhinc elapſis, morbus adhuc crudeliter ſaevit; et inter omnes conſtat, ſyphilidem, nullis remediis adhibitis, ſemper ad lethalem exitum pergere. Hoc

profecto

profecto noſtro tempore rarius incidit, quia remedia ad morbum depellendum efficaciſſima poſſidemus.

HISTORIA MORBI.

Gonorrhoea virulenta, in viris plerumque circa tempus inter diem quartam et octavam poſt coitum impurum, ſemet oſtendere ſolet. Exempla non deſunt, quibus ſigna morbi paucis horis notata ſunt; dum alias non ante hebdomadam ſextam acceſſere, ſed haec perraro evenerunt.

Sub initio morbi inaſſueta jucunda titillatio circa oſtium urethrae, cum deſiderio veneris ſolito fervidiore, et quadam rotatione teſticulorum, ſentitur. Rima urethrae nunc tumet, calet,

let, et ſolito apertior videtur; preſſura digitis tunc adhibita, aliquantulum muci limpidi ex ea effunditur: Morbo paulatim ingraveſcente, humor copioſus albidus minuſque glutinoſus ex urethra ſponte fluit, et nonnihil doloris inter urinam reddendam ſentitur. Glans penis tumeſcit, rubeſcit, et interdum ſecretio ex ejus ſuperficie, et glandulis odoriferis, adaugetur; hoc aliqui gonorrhoeam ſpuriam nominant. Inflammatio ad oſtium urethrae magis conſpicua evadit, et nunc, dum urina redditur, dolorificus ſenſus caloris, per omnem canalem uriniferum, ſed maxime qua in glandem deſinit, percipitur; hic excretione finita acriter urget. Quod excernitur, id quantitate indies augetur, et flavum, ſubviride, interdum ſanguine tinctum, uno verbo vere purulentum, effluit. Ingens dolor et ſenſus conſtrictionis in pene, quoties erigitur, aegrum praeſertim in lecto cubantem vexat;

eodem

eodem tempore penis ſaepe cum ſummo dolore deorſum incurvatur.

Hoc modo, in exemplis benignis et cura tractatis, morbus perpaucas hebdomadas progreſſus, nunc paulatim miteſcit, ac omnia ſymptomata remittuntur. Signa inflammationis langueſcunt, humor excretus, quantitate minor, et magis glutinoſus, fluit, ac tandem hoc una cum aliis ſymptomatibus evaneſcente, aegrotans ſanus evadit.

Sed in exemplis minimum benignis, vel minore cura tractatis, res longe aliter eveniunt. Inflammatio a parte urethrae prope extremitatem, ubi plerumque manet, per totam longitudinem ejus, uſque ad veſicam urinariam, ſe extendit. Tum veſica, ſenſibilitate ejus adaucta, impatiens ſoliti ſtimuli urinae fit; hinc aegrotus perpetua inexplebili cupiditate urinae redden-

dae vexatur; quae cum impetu doloreque gravissimo in regione hypogaſtrica excernitur. Alias, muſculo, qui oſtium veſicae claudit, maxime affecto, urina ſumma difficultate guttatim redditur, vel etiam in toto ſupprimitur. Perinaeum haud raro inflammatione, in ſuppuratione interdum abeunte, afficitur. Pus ex abſceſſu, vel introrſum in urethram, vel extrorſum in perinaeum, vel in utramque partem, tendit; hinc oriuntur ulcera fiſtuloſa multa mala moventia. In exemplo hujuſmodi glandulae Cowperianae, vel etiam glandula proſtata, ſaepe afficiuntur. Aliquando abſceſſus in parvulis glandulis, per curſum urethrae ſitis, formantur, qui vel externam, vel internam ſuperficiem verſus, aperiunt. Abſceſſus in corpore cavernoſo penis aliquando notantur. Praeputium inflammatione correptum adeo ante glandem coarctatur, ut deduci nequeat, quod phymoſis appellatur; ſi pone

glandem

landem coarctatur, et reduci nequit hoc pa-
aphymofis dicitur.

Dum haec figna graviffimae inflammationis
dfint, ardor urinae tentiginefque dolorificae
egrotum excruciant; fed profluvium hoc tem-
ore non aeque ac alia fymptomata crefcit, con-
a vero humor quantitate modica et tenuiffimus
uit; quinetiam in exemplis vehementioribus fere
toto evanefcit, faciens gonorrhoeam ficcam, vel
furiam veneream ficcam quorundam aucto-
m, et gravi inflammatione fubfidente, iterum
piofus fluit.

Quandoque in gonorrhoea alter vel uterque
ticulus tumet, calet, doletque, unde febris
mptomatica aliaque graviffima fymptomata
ofluunt. Hic tumor teftis inflammationem
ignem in urethra non femper comitatur;
ntra faepe oritur cum figna inflammationis
ibi

ibi nunc mitefcunt, vel etiam poftquam in toto ceffavere. Tumore teftis superveniente, fluxus ex urethra, ardor urinae, et caetera fymptomata interdum reprimuntur; illo diminuto, haec iterum ingravefcunt. Inflammatio tefticulorum gonorrhoeae fuperveniens perraro ad fuppurationem, aut gangraenam, tendit, fed plerumque poft aliquod tempus refolvitur. Glandulae inguinales, et vafa lymphatica in eas ducentia, levi inflammatione, fine exulceratione vel ullo remedio adhibito, plerumque decedente, corripiuntur.

Iis, qui gravi et diuturna gonorrhoea laboravere, perpetuum ftillicidium muci naturalis ex urethra per menfes, vel etiam annos, aliis fignis fublatis, manet; hoc Anglice *gleet* appellatur. Stricturae in urethra, quanquam ab aliis caufis oriri poffunt, fine dubio plerumque gonorrhoeae virulentae pediffequae funt. Ex his multa

multa profluunt mala, veluti fiſtulae perinaei, perpetuum ſtillicidium, gravis dyſuria, vel interdum etiam iſchuria. Alia ſequela gonorrhoeae memoratu digna reſtat, nempe, tumor glandulae proſtatae; hic urethram comprimens profluvium urinae impedit, et ita ſtranguriam vel iſchuriam inducit. Hoc vitium ſenibus maxime familiare eſt.

In mulieribus morbus progreſſum finemque, fere eundem ac in viris, habet, ſed in illis omnia ſymptomata multo mitiora plerumque pergunt. Si morbus vaginam ſolam invadat, adeo lenis eſt, ut aegrota, aut etiam medicus inſpiciens, vix eum deprehendere poſſit. Plerumque tamen ad nymphas extremam urethram viciaſque partes ſerpit; tum calore prurituque circa partes genitales exteriores ſeſe manifeſtat. Fluxus ex his partibus humoris ei ſimilis, qui in viris ex urethra ſtillat, nunc ſupervenit. Sen-

ſus

ſus moleſtus aegrotam vexat, praeſertim dum ſedeat, vel ambulet; et cum urina per urethram et ſupra exteriores partes fluat, dolor urens ſentitur. Tentigines dolorificae etiam infeſtat, ex diſtenſione clitoridis ſubſtantiaeque cavernoſae vaginae, et contractione fibrarum carnearum quae oſtium ejus circumplectuntur. Inflammatio per urethram ad veſicam item ſe extendit; unde eadem ſymptomata ac in viris profluunt.

In foeminis, ut in viris, ſtillicidium, poſt alia ſigna ceſſavere, haud raro manet. Stricturae quoque urethram foemineam poſt gonorrhoeam interdum infeſtant.

DE SEDE MORBI, ET DE MODO QUO CONTAGIO ILLUC DEVEHITUR.

Alii antiquiores, veſiculas ſeminales morbi ſedem, et humorem profuſum eſſe ſemen, exiſtimaverunt. Ex hac opinione nomen gonorrhoea, vel fluxus ſeminis, huic morbi impoſitum eſt: Sed hoc minime idoneum videtur; nam non tantum conſtat, fluxum haudquaquam ex his veſiculis progredi, ſed praeterea ex obſervationibus a Hunter et Chaptal nuperrime prolatis, res in dubium venit, an hae veſiculae liquorem ſeminalem a teſtibus delatum contineant, ut omnes ante hoc tempus opinati ſunt. Alii, glandulam proſtatam et glandulas Cowperianas ſemper maxime affectas eſſe, poſuerunt. Sed cum reſpicimus ad modum, quo gonorrhoea

primum

primum urethram invadit, nempe dolore et inflammatione ad ejus extremitatem, per totum cursum morbi manentibus, nobis persuadendum est, morbum ibi sub initium semper sedem habere. Sectiones cadaverum eorum, qui hoc morbo laborantes, mortui sunt, idem confirmant; in iis plerumque nullum indicium morbi, nisi in extrema parte urethrae ab ostio non longe distante, invenitur. Hae glandulae, ut supra memoravimus, interdum morbo afficiuntur; et Morgagnus in uno exemplo *, invenit signa inflammationis antecedentis in vesiculis seminalibus; sed hoc incidit tantum, cum inflammatio ab extremitate urethrae in eas ascendit.

De modo quo contagio ad urethram devehitur.— Nonnulli existimaverunt, quod virus venereum, vasa

* De Sedibus et Causis Morbor. Epist. xliv.

aſa abſorbentia glandis penis ingreſſum, per ea d internam ſuperficiem urethrae recte devehiır. Sed nobis ſatis liquet, nulla vaſa reſorbena a ſuperficie glandis ad urethram tendere; aec vero curſum longe diverſum tenent. Alii ɔſuerunt, glandem penis venenum venereum rbere, haud ſecus ac ſpongia aquam imbibit. aec opinio adeo abſurda videtur, ut nullum ɔmmentarium ſibi vindicet.

Aliquatenus veriſimile videtur, venenum vereum, ex frictione glandis penis contra pars eo illinitas, in coitu impuro extremae urerae admoveri, in canalem impelli, et recte ad embranam internam applicari poſſe. Alii hus rei rationem diverſam reddunt, qui opinanr, aliquantum muci cui virus adhaeret ad oſım urethrae manens, poſt coitum glande nunc tumeſcente, in canalem trahi; vel urethram ractione capillari id abſorbere. Plerumque

vero breve ſpatium poſt coitum humor mucoſus ex urethra ſtillat; itaque poſtrema opinio haud omnino conſentanea videtur.

CAUSÆ.

Cauſae Remotae.—De cauſis, quae alios aliis procliviores ad hunc morbum faciunt, nil erit dicendum, nam has omnino ignoramus. Sola cauſa excitans in hac regione orbis terrarum cognita virus venereum eſt; de quo pauca proferre nunc pergemus.

Opinio nuper invaluit, et nonnulli eximii adhuc docent, venenum gonorrhoeam excitans omnino diverſum eſſe, ab eo quod ſyphilidem movet, vel genus humanum duobus morbis venereis obnoxium eſſe. Qui huic opinioni favent,

ent, multa argumenta ſpecioſa ad eam ſtabili-
ndam adducunt. Imprimis, ut ſupra diximus,
ues venerea in Europa longe lateque graſſata
uit, antequam gonorrhoea vulgo obſervata eſt;
cet noſtro tempore illa quam haec rarior e
ontagione venerea oritur. Syphilis, nullo re-
ıedio adhibito, ſemper per totum ſyſtema ſer-
it, et rapide ad lethalem exitum feſtinat; con-
'a vero gonorrhoea tantum parvum ſpatium
rethrae plerumque occupat, cito miteſcit, et
revi ſponte ceſſat. Contendunt ſymptomata
ıis confirmatae nunquam a gonorrhoea oriri;
uamvis vaſis lymphaticis optima opportunitas
iri abſorbendi adſit. In fere omni exemplo
lcuſculi venerei in glande, vel praeputio, ſiti
d oſtium urethrae materia venerea applicetur,
:tamen ex eo gonorrhoea non naſcitur; con-
'a, materies in gonorrhoea ex urethra fluens
ırge glandi ac praeputio admovetur, ſed non
lcuſcula excitat: Praeterea, gonorrhoea inter-

dum

dum in partibus ſedem habet, quas ulcuſcula plerumque occupant, nimirum in glande penis virorum, et exterioribus genitalibus mulierum. Poſtremo, mercurius, ad ſyphilidem depellendam tam efficax, in gonorrhoea nil prodeſt, contra in primo ſtadio manifeſte obeſt; ſi gonorrhoea et ſyphilis in eodem adſint, hac ope mercurii ſublata, illa manet.

Haec ſimiliaque argumenta quamdam diverſitatem morborum profecto monſtrant; ſed haec non a diverſitate venenorum pendet, uti paucae obſervationes oſtendunt.

Quotidiana experientia docet, mulierem gonorrhoea laborantem, uno gonorrhoeam, alteri ſyphilidem impertire. Non negandum eſt, quin gonorrhoea interdum luem confirmatam excitavit; nam auctores fere omnes et antiquiores et recentiores hoc confirmant. Rogatur cur-

virus

irus ad glandem penis in gonorrhoea admo-
um non ulcuſcula movet? Contra nobis licet
ogare, cur virus ex ulcuſculis profuſum non
emper alia ulcuſcula gignit? Sed experimenta
uper inſtituta hanc litem omnino compeſcit.

Vir eximius Joannes Hunter, duobus punc-
uris in glandem penis et praeputium illatis, ali-
uantum materiae in gonorrhoea profuſae ad-
ovit *. Haec vulnuſcula brevi in exulcera-
onem abeuntia, bubo in inguine aliaque ſymp-
mata luis confirmatae, veluti ulcera tonſilla-
um et venereae maculae cutis, ſecuta ſunt; in
io experimento †, veneno gonorrhoeae ad
unćturam in ſuperficie externa corporis appli-
to, ulcuſculum venereum progeneratum fuit.

Alter

* Vid. Hunter on the Venereal Diſeaſe, Part VI.
hap. 2.

† Ibid. Part VI. chap. 1.

Alter auctor ingeniosus, ita narrat: "Materia * contagiosa ex ulcusculo profusa, postquam morbus breve manserat spatium, et antequam ulla adhibita fuerant medicamenta, in urethram immissa, gonorrhoeam virulentam progeneravit, quae progressum eundem et finem habuit, ac si modo vulgari fuisset excitata." Ex his omnibus liquido patet, unum idemque venenum et gonorrhoeam, et syphilidem movere. De dotibus chemicis viri venerei nil dicendum erit; sed investigare effectus quos praestat in sede morbi, vel proximam causam gonorrhoeae pergemus.

Causa Proxima.—Multi crediderunt venenum venereum in urethra, haud aliter ac in glande penis, ulcera facere, et ex iis humorem proficisci. Multa argumenta, quae huic opinioni jure

* Vid. Harrison Differt. Inaug. de Lue Vener. ann. 1781.

jure objici possunt, non desunt. Imprimis, in multis aliis exemplis, humor ei in gonorrhoea profusus similis effunditur, quanquam nihil exulcerationis adsit; in ophthalmia hoc saepe conspicuum est, item in fluore albo, catarrho, et caeteris. Praeterea, cum partes genitales mulieris hoc morbo laborantis perlustrantur, nullum ulcus, sed humor purulentus ex lacunis stillans conspicitur. Insuper, tumore testis supervenientе, profusio aliaque symptomata cessant, et hoc subsidente, iterum redeunt magis subito, quam accidisset, si ab ulceribus penderent. Sectiones cadaverum argumenta contra eam opinionem validissima suppeditant. Morgagnus *, in cadaveribus virorum, qui gonorrhoea laborantes aliis morbis fuissent extincti, nihil ad gonorrhoeam attinens, praeter madorem ac ruborem majorem quam soleat a media urethra ad glandem exten-

* De Sedibus et Causis Morb. Epist. xliv.

extendentem, invenit. Hunter *, in multis casibus ejusmodi, nunquam signa exulcerationis in urethra animadvertit, sed notae inflammationis in interna superficie urethrae extremitatem versus, et lacunae mucosae materia purulenta turgidae conspectae sunt.

Unde nobis aequum est concludere, fluxum in gonorrhoea non ab ulceribus, sed ab aucta secretione muci, superficiem internam urethrae oblinientis et lubricantis, oriri. Non tamen omnino negandum est, erosionem vel exulcerationem urethrae interdum adesse. Morgagnus testatur, se vestigia antecedentis erosionis aut exulcerationis in urethra vidisse. Noster illustrissimus Monro urethram juvenis, qui gonorrhoea virulenta periit, suis discipulis ostendit, in cujus interna superficie signa erosionis et exulcerationis perspicua adsunt.

Virus

* On the Venereal Disease, Part II. chap. 1.

Virus venereum in urethram illatum inflammationem, et secretionem adauctam ibi movet; ac eodem tempore humor secretus, colore et spissitudine mutatus, purulentus evadit. Hactenus effectus ejus a vi stimulante omnino pendere videntur; nam alii stimuli, sive mechanici, sive chemici, eadem signa inflammationis et easdem mutationes materiae secretae efficiunt. Ita instrumenta *bougies* Gallice dicta, in urethram sani, qui nunquam gonorrhoea laboraverit, immissa, tales effectus praestiterunt *. Experimentum, memoratu dignum, a Schwediauer institutum †, vim insignem stimulorum chemici generis ad symptomata gonorrhoeae gignenda ostendit. Ille in suam urethram alkali volatilis caustici solutionem, ope syphonis, immisit. Illico ingentem dolorem et cupidita-

D tem

* Sharp's Critical Inquiry, chap. 4.

† Observat. on Vener. Comp. chap. 2.

tem urinae mittendae ſenſit. Cum cubitum iturus urinam reddebat, ingens ardor ad extremitatem urethrae vexavit. Poſtero mane effluxit humor purulentus ſubviridiſque, qualis gonorrhoeae venereae proprius eſt, et gravis dyſuria tentigineſque dolorifice ſuperacceſſerunt. Haec per dies quinque commorata, oleo amygdalarum dulcium injecto, mitiora evaſere; ſed nunc nova inflammatio exorta eſt in ulteriore parte urethrae; ubi haec per ſex dies continuaret, tertia inſecuta eſt uſque ad collem veſicae extendens. Tandem ſexta hebdomada exeunte ſanus evaſit.

Illa exempla a gonorrhoea venerea hoc maxime differunt, quod in iis materia effuſa non virus venereum eſt. Hujus rei rationem reddere valde difficile eſt. Parum profecerunt chemici, qui opinantur venenum venereum fermentum quoddam eſſe, quod mutationem fermentationi ſimilem

ſimilem in mucum urethrae poſt ejus egreſſum e vaſis inducit, ac eum in ſuam naturam aſſimilat. Non videtur, ullam ſimilitudinem eſſe inter mutationes in hoc quibuſdamque aliis morbis, et eas quibus muſtum in vinum et hoc in acetum vertuntur. Itaque tales notiones indies haud immerito obſoleſcunt. Si peculiaris natura materiae in gonorrhoea effuſae a fermentatione et aſſimilatione pendeat, morbus debet nunquam evaneſcere; nam nulla cauſa in aprico eſt, cur fermentatio unquam ceſſaverit. At multo magis veriſimile videtur, venenum in vaſis ſecernentibus urethrae formari vel ſecerni. Inter omnes ſatis conſtat, ſecretionem omnino ab actione vaſorum organi ſecernentis pendere, itaque mutatio materiae ſecretae a mutata actione vaſorum oritur. Cum nullus alius ſtimulus eandem mutationem, ac virus venereum, inducit; hoc vi peculiari pollet: Vel virus venereum irritatione ſibi propria, aut ſpecifica, ac-

tionem

tionem vaſorum ſecernentium adauget, et modo ſpecifice mutat. In hoc, nimirum in adaucta et ſpecifice mutata actione vaſorum ſecernentium urethrae, cauſa proxima gonorrhoeae virulentae conſiſtit.

In explicationem hujus rei longius progredi, non nobis datur. Mutationes a corpore principio vitali praedito, ſeu animali, ſeu vegetabili, effectae, parum intellectae ſunt; et nullo modo principiis chemicis aut mechanicis explicandae. Mutatio veneno venereo effecta exemplum eſt generalis legis in oeconomia animali; nam cognitum eſt, mutationes huic ſimiles in aliis exemplis a veneno ſpecifico oriri. Haec lex in variolis, morbillis, pſora, et morbis contagioſis fere omnibus, valet.

QUORUN-

QUORUNDAM SYMPTOMATUM EXPLICATIO.

Ardor Urinae.—Nexus eſt inſignis inter ſenſibilitatem alicujus partis, et ſtatum vaſorum quae fibras nervoſas ſentientes comitantur; ita ut actione vaſorum aucta, hae magis ſenſiles evadunt, et vice verſa. Hinc patet, cur acrimonia urinae, quae in ſano nullum effectum praeſtat, in gonorrhoea laborante, ex inflammatione membranae internae urethrae, ſummum dolorem infert, et eodem tempore inflammationem adauget.

Tentigines Dolorificae—Eodem modo dolorem a diſtenſione penis orientem exponimus. Subſtantia reticulata corporum cavernoſorum penis

et

et urethrae inflammata, aegre ac non ſine dolore ad ſanguinem influentem cedit. Inflammatione in corpus cavernoſum urethrae facillime pergente, hoc plerumque maxime afficitur, inde fit, ut dum penis erigitur deorſum incurvetur. Quandoque corpora celluloſa penis praecipue afficiuntur, tum penis vel ſurſum vel ad alterutrum latus incurvat. Cellulae corporis ſpongioſi urethra, non ſolúm inflammatione coarctantur, ſed interdum aliqua ex parte coaleſcunt; haud ſecus ac ſuperficies pulmonum ad pleuram coſtalem in pneumonia adhaeret. Exinde incurvatio penis, aliis ſignis ſublatis, per aliquod tempus manet. Debent haec eadem intelligi de mulieribus, quae quoque dolorem in vagina viciniſque partibus experiri ſolent, ſi illae tentigine rigeſcant, quamdiu inflammatae ſunt.

Glandulae inguinales in gonorrhoea inflammantur, ob irritationem per vaſa lymphatica in

eas

eas afcendentem. Quod hoc non ab abforptione viri pendet, manifefte apparet, quia exulceratio aut fymptomata luis confirmatae perraro infequuntur. Tamen femper in memoria tenere oportet, venenum venereum, in gonorrhoea abforptum, et ad has glandulas delatum, ibi bubones vere venereos interdum movere. Tumor tefticulorum videtur oriri ab irritatione oftiis ductuum feminiferorum admota, et per eos ad teftes delata. In aliis exemplis a quolibet irritamento circa oftia vaforum deferentium applicato, inflammatio teftis orta fuit, veluti ab irritatione inftrumenti, *bougie* dicti, in urethram introducti: Interdum oritur ab exulceratione vel calculis in vefica *; alias operationem lateralem lithotomiae fubfequitur †. Quinetiam chorda fpermatica primum afficitur, deinde epidydimis,

* Monro, Praelectiones.

† Vid. Sharp on the Operat. of Surgery.

dydimis, et poſtremo corpus teſticuli. Si a viro venereo, vel circuitu ſanguinis, vel regurgitatione in vaſis deferentibus, illuc tranſlato, oriretur, ut alii poſuerunt, ſemper ad ſuppurationem tendere debet. Sed hoc perraro accidit, et cum ſuppuratio ſupervenit, more ſolito ſine mercurio adhibito curatur.

DIAGNOSIS.

Plerumque omnia ſymptomata hujus morbi adeo conſpicua, ut diagnoſin facere parum difficile ſit. Diſcrimen obvium eſt, quo gonorrhoea a morbis renum veſicaeve, quibus excernitur humor purulentus vel mucoſus, dignoſcatur. In his humor una cum urina et in ea diffuſus ſolum effluit; in gonorrhoea contra perpetuo ex urethra ſtillat. Morbi, quibuſcum

gonorrhoea

gonorrhoea confundi periclitatur, ſunt ſtillicidium in viris, et fluor albus in foeminis.

Stillicidium.—Hoc iis, qui gravi vel frequentiore gonorrhoea virulenta laboraverunt, maxime familiare eſt; et plerumque a cauſa evidente oritur, veluti ab exercitatione immodica, venere etiam pura nimis culta, et caeteris ſimilibus. Paucis horis poſt applicationem talis cauſae ſemet oſtendit, ita a gonorrhoea virulenta dignoſcendum. In gonorrhoea benigna, quam in virulenta, mitiora adſunt omnia ſymptomata; ardor urinae, aliaque ſigna inflammationis in ſuperiore vix aut ne vix quidem notantur, nec humor tam copioſus excernitur, et plerumque paucis diebus ſponte decedit.

Fluor Albus.—Haud raro in leucorrhoea humor purulentus e mucoſis glandulis vaginae fluit, et ſigna levis phlogoſis adſunt; hinc ori-

tur ſumma difficultas inter eum et gonorrhoeam dignoſcendi. Profluvium in gonorrhoea ſubito oritur, et ad acmen feſtinat; fluor albus a levi initio paulatim augetur, et tantum poſt longum tempus copioſus fluit. In gonorrhoea ſigna inflammationis, veluti tumor dolorque circa oſtium vaginae et exteriores partes, ardor urinae, et caetera, ſub initium adſunt; contra vero haec raro in fluore albo ſeſe oſtendunt, niſi poſt aliquamdiu manſit et jam inveteravit. In fluore albo per breve tempus ante eruptionem, et poſt ceſſationem menſium, humor ſolito copioſior fluit; ſed in gonorrhoea haec mutatio non notatur. Nonnulli docent, profluvium gonorrhoeae proprium menſibus producentibus conſpicuum manere, et leucorrhoeae proprium, tum in toto evaneſcere. Hoc ſignum diagnoſticum parva fide dignum; nam in gonorrhoea humor tunc ſanguine menſtruo adeo obtegi poteſt, ut videretur evaneſcere. Vulva inſpecta, ſi materies

ries purulenta ex lacunis in ſuperiore parte ejus, aut circa oſtium vaginae ſitis, exprimatur, non ſine cauſa, mulierem gonorrhoea laborare, inferre poſſumus. Praeterea, generalis debilitas corporis, dyſpepſia, dolores circa regionem uteri, aliaque morbida ſigna leucorrhoeam comitantur, et antecedunt, quae raro in gonorrhoea notantur. Haec omnia, plerumque in morbis diſtinguendis, nos non parum juvabunt.

METHODUS MEDENDI.

Prophylaxis.—Cum ſymptomata non ſtatim poſt applicationem cauſae excitantis ſeſe oſtendunt, ſpes non levis morbo venienti occurrendi eſt nobis. Hoc conſilio vetuſtiores ſcriptores ſuadent, ut mercurialia aliaque remedia, quae adverſus venenum venereum vi peculiari

pollent,

pollent, in urethram virorum et vaginam mulierum, ope ſyphonis, immitterentur, poſt uſum veneris impurae vel ſuſpectae. Sed dubitandum eſt, an talia ad vires veneni extinguendas valeant, ut illi crediderunt. Solutio alkali cauſtici, vi inſigni ad mucum ſolvendum praedita, ut remedium prophylacticum a viro cl. Fordyce multum laudatur *, qui teſtatur, eam in urethram poſt coitum impurum injectam ſuis votis ſaepe reſpondiſſe. Pari conſilio ſolutio mercurii corroſivi ſublimati interdum admovetur. Haec inſigni vi ſtimulante imbuta, ſumma cura adhibenda ſunt, et tantum ſtatim poſt impurum coitum, antequam ulla ſigna morbi adſunt. Remedia minus periculoſa, veluti ſimplex lavatio partium genitalium aqua tepida vel ſolutione ſaponis, in gonorrhoea praecavenda non parum prodeſſe poſſunt.

Curatio.

* Vid. Diſſert. Inaug. de Catarrho, ann. 1758.

Curatio.—Quamvis, ut ſupra diximus, gonor-
hoea virulenta ad naturalem curationem ten-
it, et nullum remedium, ad eam ſubito repri-
endam valens, nobis eſt; tamen haud negan-
um eſt, quin medicamentis, aliiſque remediis
ite applicatis, omnia ſymptomata mitigare, cur-
um ejus ſiſtere, et multa mala ab ea profluen-
ia praecavere poſſimus.

Duae periodi in curatione inſtituenda diſtin-
uendae ſunt. Prima in qua omnia ſigna gra-
is inflammationis adſunt. Altera in qua haec
inimum urgent, ſed humor adhuc ex urethra
opioſus effluit. Conſilia medendi igitur duo
unt: 1. In prima periodo, actionem vaſorum
iinuere. 2. In altera, tonum iis morbo debi-
itatis reddere.

Conſilio primo reſpondent ſequentia.

Sanguinis

Sanguinis Detractio.—Si ſigna inflammationis graviter urgent, ubi ardor erethiſmus genitalium, cum gravi dyſuria, ubi inflammatio ad ſuppurationem vergens in perinaeo, ubi pyrexia ſymptomatica adſint, et aegrotus robuſtus eſt, ſanguis e brachio mittendus eſt; quod pro viribus aegroti et vehementia ſymptomatum iterandum. Detractio generalis tamen raro neceſſaria eſt, ſpecialis miſſio ad inflammationem levandam plerumque ſufficit. Hoc conſilio hirudines ad externam ſuperficiem urethrae admovende ſunt. Tunc cavendum eſt ne virus venereum ad vulnuſcula accedat; nam ulcera venerea ita excitari poſſunt.

Cathartica.—Olim valuit, ac etiam nunc apud nonnullos valet, uſus exhibendi cathartica draſtica in hoc morbo. Sydenham dicit *, *omnis*

cardo

* Epiſt. Reſponſor. II.

ardo curationis in remediis catharticis vertitur, t fuadet, ut calidiora, veluti aloes, jalappa, co-ocynthis, fingulis matutinis exhiberentur. Cum athartica praefertim acriora inteftinum rectum naxime irritant, et nexus inter hoc et collum efícae vicinafque partes adeo infignis eft, ex fu eorum ftranguria, tumor tefticulorum, alia-ue mala profluunt, et eodem tempore vires egroti largis evacuationibus multum infrin-unt. Has ob caufas, nunquam adhibenda funt. ihilominus, alvo adftricta, inteftina ab irrita-one faecum liberari debent; fed ad hoc perfi-endum cathartica leniora, quae vel organa rinaria vel inteftinum rectum minime irritent, igenda, qualia funt manna, oleum ricini, fales eutri, veluti fal Glauberi, foda phofphorata, et ia fimilia bene multa.

Diuretica.—Quùm urina tranfiens per ure-ram inflammatam, propter acrimoniam ejus, dolorem

dolorem urentem moveat, et inflammationem adaugeat, diureticis quantitatem ejus augere, ac ita acrimoniam minuere conamur. Diuretica acriora hic omnino evitanda, et etiam mitiora cautiſſime adhibenda ſunt. Experientia generalis nitrum aliis diureticis in hoc morbo antepoſuit. Actio diureticorum ſemper multum promovetur diluentem potum large bibendo, et plerumque praeſtat in gonorrhoea ſola diluentia quam alia diuretica exhibere. Aqua pura, vel omnis mitis potus, veluti decoctum althaeae, infuſum ſeminis lini, ſolutio gummi Arabici, noſtris votis reſpondent, et efficaciores fiunt, ſi pauxillum cryſtallorum tartari vel nitri adjiciatur.

Injectiones emollientes et ſedantes.—In prima periodo, dum inflammatio vigeat, nonnulli ſuadent ut liquores emollientes, qui urethram ab acrimonia urinae munire poſſunt, in eam immitterentur;

mitterentur; quales ſunt olea blanda, mucilago gummi Arabici, ſimileſque. Sed cum irritabilitas urethrae tanta eſt, ut apex ſyphonis non ſine magno dolore in eam immitti poſſit, hae plus mali quam boni afferunt.

Ante omnia alia ſedantia in urethram injicienda opium ponimus, quod in mucilagine gummi Arabici diffuſum exitu felici ſaepe fuit admotum. Tamen in memoria tenere oportet, opium, hic ſtimulare magis quam ſedare, et morbum augere interdum videri: Et licet tinctura opii, in ophthalmia oculo immiſſa, ſaepe multum profuit, tamen ab uſu ejus omnia ſymptomata, ut in gonorrhoea, interdum graviora evadunt. Itaque opium non promiſcue ac ſine cura adhibendum.

Regimen antiphlogiſticum.—Hoc per primum ſtadium diligenter adhibendum eſt. Cibos mi-

tiſſimos, et eos quantitate modica, aeger ſumere debet, dum vinum et omnes potus ſtimulantes defugiat. Exercitatio omnigena, praeſertim equitatio, calor, et omnes notiones ad libidinem excitandam tendentes, ſedulo evitandae ſunt. Ægrotus in temperatura magis frigida, et in ſitu horizontali quieſcentem, ſe contineat.

In ſecunda periodo, inflammatione nunc imminuta aut penitus proſtrata, vel etiam ſub initium morbi, cum omnia ſymptomata valde levia ſint, et ſigna inflammationis vix percipiantur, injectiones multum proſunt. Hae vel ſtimulantes vel aſtringentes ſunt. Injectiones vi ſtimulante praeditae, veluti ſolutio mercurii corroſivi ſublimati, magis adaugere morbum pauliſper videntur; ſed brevi poſt tempore omnia ſymptomata miteſcunt, et cito evaneſcunt. Interdum tamen ancipites, haud raro manifeſte

nocivae

nocivae ſunt, itaque in exemplis leniſſimis ſolum adhibendae.

Aſtringentes vaſa corrugant, iis tonum reddunt, et levi vi ſtimulante pollent. Varia remedia aſtringentia hoc modo applicantur, veluti gummi kino, cortex Peruvianus, cortex quernus, vitriolum album, viride, aut caeruleum, alumen, et caetera. Aqua calcis, praeſertim in foeminis, maxime idonea, et infuſum theae non ſpernendum eſt. Mercurialia ſaepe in urethram immittuntur; haec nullum vim ſpecificam habere, ſed vi ſtimulante aut aſtringente pollere, videntur. Cavendum ne injectiones aſtringentes nimis fortes ſint, eorum vires gradatim augendae. Interdum quaedam injectio noſtris votis cito reſpondet, poſt aliae fruſtra tentatae ſunt, itaque ſaepe mutari ac variari debent.

Medicamenta

Medicamenta roborantia et aſtringentia, veluti cortex Peruvianus, acidum vitriolicum, ſimiliaque, eodem tempore interne ſumenda. Alia vi peculiari organa urinaria ſtimulandi praedita, adhibenda, qualia ſunt tinctura cantharidum, balſamum Copaibae, Canadenſe, terebinthinae variae, et caetera.

Nunc convenit aegro dieta lautiori et vino modico uti, ſed intemperentia cujuſvis generis vitanda. Balneum frigidum univerſum non minimum prodeſt, praeſertim cum morbus inveteratus vires aegri convulſit. Si magis ad localem affectionem ſpectamus, aqua frigida ad organa genitalia admovenda eſt, quae efficacior redditur glacie aut ſale in eam liqueſcente.

Quo longius morbus a ſtadio inflammatorio abeſt, et propius ad naturam ſtillicidii ſimplicis accedit; eo magis libere omnia haec remedia

ſtimulantia et aſtringentia adhibere nobis licet.

Nunc reſtat, de ſignis aut ſequelis gonorrhoeae remedia ſibi propria poſtulantibus, pauca proferre.

Phymoſis et Paraphymoſis.—In utraque eadem via medendi convenit. Topica detractio ſanguinis in hac, ut in aliis inflammationibus, multum prodeſt; hirudines itaque praeputio admovendae, cataplaſmata emollientia et ſaturnina partibus affectis applicanda. Fomenta dolorem ac tenſionem valde mitigant; itaque penis aliquo miti et ſubtepido liquore ſubinde fovenda, et in eum immerſa per aliquod tempus continenda. Talis liquor in phymoſi inter glandem et praeputium ſyphone identidem injiciendus eſt. Si inflammatio indies ingraveſcat, et non ad reſolutionem tendat, timendum eſt, ne in gangraenam

graenam desitura sit; rebus ita se habentibus, praeputium vel ad alterutrum vel utrumque latus incidendum est.

Tentigines Dolorificae.—Hae et aegrum multum vexant, et omnia symptomata morbi augent, itaque summam attentionem medici sibi vindicant. Ad eas compescendas, opium tempori eundi large sumptum multum prodest, et camphora eodem tempore exhibita votis feliciter respondet. Cataplasmata cum camphora peni applicanda sunt, et supra vaporem aquae calidae, cui camphora adjicitur, penis subinde continendus est. Conducit quoque applicatio hirudinum urethrae superficiei externae.

Tumor Testiculorum.—Si inflammationem testis comitatur febris symptomatica, sanguis e brachio mittendus est. Topica detractio sanguinis, hirudinibus supra partem affectam applicatis,

plicatis, effectus optimos praestat. Scrotum identidem madeat solutione sacchari saturni, aqua frigida cum aceto, vel glacies etiam admovenda est. Conducit quoque usus opii, et per os et anum assumpti. Nihil plus ad inflammationem sedandam pollet, quam quies in situ horizontali; tunc impetus sanguinis in arteriis partis affectae minuitur, dum reditus ejus per venas facilior fiat. Testes semper fascia idonea sustineri debent. Si, ante accessum inflammationis testis, aeger ad diaetam lautiorem redierat, nunc iterum ad regimen antiphlogisticum recurrendum est; et omnia remedia stimulantia et astringentia, seu forma injectionis ad urethram applicata, seu interne sumpta, omnino defugienda sunt.

Inflammatione testis resoluta, haud raro superest quaedam durities, praesertim in epidydimide. Ad hanc discutiendam, frictiones cum

unguento

unguento mercuriali, vel linimento volatili, ſupra ſcrotum tentandae ſunt. Emetica praeſertim draſtica, veluti turpethum minerale, effectus mirificos interdum ediderunt. Aliis remediis fruſtra adhibitis, nonnulli ſuadent, ut conemur gonorrhoeam, ope rerum ſtimulantium in urethram immiſſarum, reſtituere, vel etiam coitu impuro aut inſitione pauxilli viri venerei. Solutio alkali cauſtici omnibus noſtris votis reſpondebit: Coitus impurus, aut inſitio viri venerei, modi adeo periculoſi et turpes ſunt, ut nunquam tentari debeant.

Quanquam mercurius plerumque nihil valeat ad curandum gonorrhoeam, tamen, ſi ſigna exulcerationis in urethra adſint, omnino neceſſarius eſt. Operae praetium eſt, in fere omni graviore exemplo, mercurio rite applicato cavere, ne ſyſtema generale quid detrimenti capiat.

F I N I S.

DISPUTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

CYNANCHE GANGRÆNOSA.

DISPUTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE

Cynanche Gangraenosa.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,

Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit

JOANNES TAILOUR,

Ex INSULA SANCTI CHRISTOPHERI,

Soc. Med. Edin. Soc.

Prid. Id. Septembris, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXVI.

c

GEORGIO TAILOUR, M. D.

Collegii Medicorum Regii Edinenſis

Socio,

Parenti ſuo ſemper colendo,

ſemper Honorando;

Item,

JOANNI RUTHERFORD, M

Olim in Academia Edinenſi

Medicinae uſus Profeſſori digniſſimo,

Vetuſtiſſimo,

Ob ejus in ſuam familiam

Spectatam diu amicitiam;

Denique,

JOANNI HOPE, M. D.

In eadem Academia

Medicinae Reique Botanicae

Profeſſori optime merito,

Propter ejus in ſe

Voluntatem egregiam;

Has ſuorum ſtudiorum primitias

D. D. C. Q.

JOANNES TAILOUR.

II. Cynanchen gangraenofam conftituunt pyrexia typhodes, rubor et dolor faucium, deglutitio et fpiratio difficiles, cum anguftiae in faucibus fenfu. Haec ei, excepta pyrexia, cum juftis cynanches fpeciebus, quae in Nofologia* hujus morbi confortes effe habentur, communia funt. Propria, quae fpeciem conftituunt, funt ' Cynanche tonfillas et membranam faucium mucofam afficiens tumore, rubore, et cruftis mucofis, coloris albefcentis vel cineritii, ferpentibus, et ulcera tegentibus; cum febre typhode contagiofa et exanthematis †.'

HISTORIA.

III. Semper fere incipientem morbum comitantur, faepe ei praecedunt, horrores crebri, naufea, anxietas, et vomitus frequens. Contra, his faucium affectio vix unquam praecedit.

* Cull. Gen. Morb. G. X.   † Ibid.

cedit. Eodem, quo illa tempore, vel brevi poſt, cervicis rigor quidam, faucium intus moleſtia, et raucedinis aliquid, incidunt. Fauces inſpectae intus alte rubere, et aliquantum, raro multum, tumere, apparent. Raro aegre aut cum dolore devoratur. Mox per tonſillas, velum, uvulam, et ex parte palatum, maculae albeſcentes, aut cinerei coloris, exiſtunt. Quae ſerpentes, dein coeuntes, cruſtis craſſis, ſubter quas, cum deciderunt, ulcera cernuntur, univerſum fere guttur obducunt. Quo tempore haec in gutture procedunt, eodem coryza incidit, qua tenuis, acer, et male olens, humor effuſus, nares et labra rodit. Saepe quoque, praecipue infantibus, dejectiones crebrae accidunt, quibus humor acris et tenuis ex ano effluit, hanc et ei vicina rodens.

IV. Una cum his (III.) ſymptomatis, pyrexia procedente, pulſus parvi, crebri, et ordinis expertes, omni veſpere exaſperatio, omni mane remiſſio ſunt. Actiones animales multum debilitantur, deliratur, ſaepe coma ſopit.

V.

V. Die fecundo, eft ubi ferius, cutis, aliquando punctis exiguis, vix eminentibus, efflorefcit, plerumque maculis clare rubentibus, ferpentibus, mox coeuntibus, ut, a vultu et cervicibus, ubi primum apparent, intra aliquot dies, ad inferiores artus paulatim perveniant. Haec rubedo, per brachia, punctis, miliarium inftar, non in maculas coeuntibus, minus clara; faepe manibus et extremis digitis, rigentibus et tumentibus, clariffima eft. Eruptio, ut tempore adventus, a fecundo ad quartum diem, variat, ita inconftans, nunc fubito recedit, nunc redintegratur, modo unum diem, modo quatuor, faepius tres vel quatuor, permanet; tandemque, cuticula in fquammas quafi fatifcente, decedit. Sed neque accedens, neque decedens, pyrexiam et caetera folvit, ac ne remiffionem eorum femper quidem parit *.

TER-

* Hiftoria hactenus a praeceptore noftro Culleno poene verbatim fumpta eft; quia is folus hunc morbum recte defcripfit.

TERMINATIONES MORBI VARIÆ.

VI. Fines morbi ſunt aut gangraena, aut diarrhoea exhauriens, aut glandularum colli tumores, ſaepe ſuffocantes, aut, correpta trachea, ſuffocatio *, quandoque reſolutio †.

VII. Progrediente morbo, ulcera gutturis liveſcunt, nigreſcunt, ſpiritus male olet, humores multa acredinis indicia peragunt. Gangraena patefit ‡. Et creſcentibus pyrexiae putridae ſymptomatis, tertio demum die aut ſerius, ſemper fere ante ſeptimum, mors ſeſe infert. Aut, tranſlata a gutture per pharinga et oeſophagum in inteſtina, quod pro re vera exponi poteſt, acredine, idem finis incidit.

VIII. Haud raro, glandulae circa collum et cervicem lymphaticae, provecto morbo, tumefiunt. Nec hi tumores non quandoque ſuffocant.

IX.

* Cullen. Pr. Linn. CCCVI. † Ibid. ‡ Ibid.

IX. Ut definitionis genericae, quod ad hanc ſpeciem attinet, recte pars eſt, ‘ ſpiritum difficilem’ eſſe ; ita, pertinente ad hujus interdum inſtrumenta inflammatione, ſuffocatio vitam finit.

X. Eſt ubi leniora ulcera et pyrexia ſunt, et haec minus in putridam naturam vergit; ubi, et apparente eruptione, et hac, poſtquam tridui aut quatuor dierum ſpatio totum corpus occupaverit, per ſquammas decedente, eadem remittit, dein ſeptimo aut ante die omnino, et quod reliqui poſt eam morbi eſt, ſeparatis cruſtis, ſolvuntur.

CAUSA REMOTA.

XI. Cynanches cauſae remotae non ſunt, quas hinc in ſeminium, illinc in poteſtates nocentes, vulgo cauſas occaſionales dictas, diſtinguere poſſis. Nam, quamvis

XII.

XII. Seminium debilitas videri poteſt, quatenus infantes et alioquin invalidi magis opportuni morbo ſunt, non tamen ea neceſſaria eſt; ſiquidem nulla aetas, nullum corporis genus, ejus ſunt immūnia *. Neque, licet

XIII. Cauſa occaſionalis contagio † videri queat, ideo tamen eſt; quoniam, ſine ulla corporis conditione, qualem ſeminium dicas, ſolaque vi propria inferre morbum poteſt.

CONTAGIO

XIV. Igitur cauſa ſimpliciter remota eſt. Quae, ſiquando ſine debilitate interna morbum facere non poſſe, quod verum eſt, videtur; id propter ipſius debilitatem fit, non quia per propriam ſuam naturam alieno auxilio eget; ſimili modo ac contagio quae peſtem facit, quam ſine omni conditione interna

* Cull. Pr. Lin. CCCII.

† Ibid.

terna agere fatearis; aliquando tamen, propter debilem vim ſuam, ſine debilitate, cui infert corporis, nequit inferre morbum. Quo in caſu utroque contagio etiam cauſa ſimpliciter remota eſt, ſed minus efficax; et debilitas corporis eſt tantummodo res forte adjuvans. Aut, ſi illam occaſionalem, hanc ſeminium, eſſe contendas, non multum repugno; dummodo, inter has cauſas quae ſic aliquando, et eas quae nunquam fere, niſi conjuncto opere, morbum creant, ſatis clare diſtinguas. Certe hac cauſarum ratione, phlegmaſiae omnes, (hoc morbo de quo agitur et arthritide exceptis), et exanthemata inter ſeſe toto coelo diſtant. Uſui mihi eſt, ſcire aliquem, phlegmaſia aliqua ſaepius conflictatum; quia ad ſeminii intus in corpore ejus ſuſpicionem ducor, quam aut tollere, aut hominem a frigore defendere, conabor. Quorum utrovis facto, ſalvum praeſtare potero. Verum, ſi eadem via arcere peſtem, aut variolam, aut rubeolam poſtularem; et, ſeminium creditum tollendo, ſecuritatem hominis molirer,

molirer, luderem operam, vitam perderem, et restim insuper mererer.

Sic causarum ratione illustrata, jam dictis adjiciendum est, adeo contagiosam cynanchen gangraenosam esse, ut raro sporadica sit, plerumque per populum grassetur.

MORBI DISCRIMINA.

XV. In cynanches gangraenosae definitione, crustae mucosae albescentes aut coloris cinerii, serpentes, et, ubi deciderunt, ulcera subter se fuisse ostendentes, memorantur; in tonsillari, non item. Quae tamen nota discrimen sola non dat; nam maculae his adeo similes, ut, iis pro signo pathognomico habitis, gangraenosa crederetur, quae tonsillaris cynanche erat, in hac quandoque repertae sint *; eaedem albescebant, et quod confun-

B dendo

* Cull. Praelect. de Cynanche tonsill. ann. MDCCLII.

dendo magis esse poterat, quandoque cinereo colore erant, et quodammodo serpebant *. Ut igitur perpetuum haec nota discrimen non praebet, ita quod eae maculae seu crustae in cynanche gangraenosa perpetuae sunt, in tosillari rarius accidunt, id aliquam differentiam statuit. Sed, ut signa pathognomica vix ulla sunt, nec quenquam temere morbum, qui una quavis nota ab omni parte distinguatur, invenias, id ita quoque in re praesente se habet. Non signum pathognomicum maculae in cynanche sunt. Quique esse arbitrati sunt, nae ii cum magno sibi commissorum malo, infantum exitio et parentum luctu, in dirum errorem inciderunt. Cum igitur huic notae distinctio morbi non committenda sit, sed ei tamen cum aliis conjunctae; quae eae sint, deinceps videamus.

XVI. In utroque specie tumor est; qui in gangraenosa minor semper, nunquam tamen, ut nonnullis visum est, ex toto abest.

* Cull. Praelect. de Cynanche tonsill. ann. MDCCLII.

eſt †. A quo notam, quamvis minus ſolidam, ſuppetentem, paulo clariorem reddit

XVII. In utraque ſpecie tumoris color perſpectus; qui in tonſillari clarus, in gangraenoſa, atrior aut nigreſcens, rubor eſt.

XVIII. Quarum notarum utrique commune eſt, quod in prima ſpecie cum colore tumor aequalius per fauces diffundatur, in altera, prius parte magis contentus, dein ſpargi ſolet.

Quibus omnibus notis haud paulo

XIX. Certius diſcrimen, ſaltem cum modo relatis conjunctum, pyrexiae genus praebet. Quae in cynanche gangraenoſa, ut ex hiſtoria facile patebit, typhodes, immo typhus manifeſtus, in tonſillari ſynocha, eſt. De qua, in quibuſdam caſibus, aut cujuſvis circa initium, ſi ulla dubitatio detur, certe hanc ſolvet, abeſſe aut adeſſe

XX. Contagio cognita. Cujus ſigna ſunt frigus aut inflammationis idiopathicae cauſae,

† Cull. gen. morb. G. X. ſp. 1. 2. et Praelect. de illa ann. MDCCLII.

ſae, non adventum morbi praecedentia, et hic per populum graſſans.

XXI. Haec (XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.), ut quodvis eorum ſigillatim anceps aut incertum ſit, tamen omnia, aut eorum etiam pars aliqua conjuncta, non morbum patefacere non poſſunt, ita ſaltem, ut a Cynanche tonſillari certiſſime diſtinguatur.

XXII. Eadem a reliquis cynanches ſpeciebus, ſi paulo attentius earum inter ſe definitiones comparatae excutiantur, haud difficile dignoſcetur; una tamen excepta, a qua hujus differentiam deinceps dare adgredior.

XXIII. Aliquando inflammationem cynanches gangraenoſae a propria ſua ſede (II.) ad laryngem et ipſam tracheam pertinere, tam ſigna externa *, de quibus ſupra † ſubmonitum eſt, quam cadavera inciſa, docent. Quod ubi incidit, id eſt, ubi ſpiritus, qui

* Cull. Pr. Lin. CCCVI. p. 280

† Cull. Gen. Morb. G. X. ſp. 3.

qui caeteroquin in hoc morbo non multum afficitur, difficilis esse incipit, et inter trahendum strepere; ubi vocis raucedo, et tussis clangosa, audiuntur; tamen secundae speciei propria (II.), his priora, et tumor cum rubore (XV. XVI. XVII. XVIII.) in faucibus apparens, item pyrexia ac contagio, quaeque ad has attinent (XIX. XX.), ei, cujus animus non ante confusus aut ad diversum judicium perversus sit, haud dubium dabunt discrimen. Quod si pathologia in diagnosticis uti permitterer, ea quoque hos morbos penitus distingui dicerem. Certe nihil alteri contrarium magis esse potest, quam inflammatio, quae trachealem *, et habitus ad putredinem vergens, quae gangraenosam, species continet.

XXIV. Cum scarlatina pura est, qualem Sydenhamus describit, qui nullam gutturis affectionem vel semel memorat, unde sic puram illam aliquando esse patet, qualisve multis

* Cull. Pr. Lin. CCCVI. et Homium professorem nostrum egregium idem opinatum.

multis abhinc annis per populum Edinenſem graſſatus eſt, et ſaepe ſuperiore anno in eadem urbe viſa eſt *, tum ſola gutturis affectus abſentia ſatis in diſcrimen eſt. Aut, ubi ſine eruptione cynanche gangraenoſa eſt, quod aliquando quoque, quamvis rarius, incidit †, abſentia eruptionis aeque affectionis genus diſcriminat. Quorum caſuum alter ſcarlatina pura, alter cynanche gangraenoſa ſunt, eoſque morbos ſua natura diverſos eſſe, eatenus oſtendunt.

XXV. Verum, cum utriuſque ſymptomata, qualis caſus decem vel duodecim abhinc annis, et nuper etiam hac in urbe, annoque MDCCLXV. Monſpelii, popularis fuit, inter ſe miſcentur; tum uter effectus idiopathicus, uter alterius tantum ſymptoma aut conjunctio fortuita, ſit, et, quibus notis inter ſe diſcriminentur, ſcire demum intereſt.

XXVI.

* Cull. praelect. de Cyn. gang. anno MDCCLII. et hoc anno.

† Cull. praelect. de Cyn. gang. hoc anno. Cyn. quoque gang. an. MDCCLXIV. Sauvageſio teſte, Monſpelii fuit.

XXVI. Igitur, ſi affecti gutturis ſymptomata graviora, nempe atra faucium rubedo, tumor creſcens ſeque ulterius ſpargens, cruſtae albeſcentes, magiſque cinereae, ulcera mala, ad gangraenam tendentia, pyrexia typhodes, contagioſa, et omnibus typhi ſymptomatis ſtipata, humor acris ſupra et infra dimanans et tacta rodens, et eruptio talis, qualis ſupra (V.) cynanchen comitari dicta eſt, apparent; ſcire licet, morbum cynanchen gangraenoſam eſſe. Contra, ſi leviora ſymptomata gutturis ſunt, aut etiamſi cynanches propriis ſimillima, et graviora fore, videantur; tamen, ſi eruptio ante ‘ quartum morbi diem’ non apparet*, ſi ‘ maculis amplis, tandem coeuntibus, poſt tres dies in ſquammulas furfuraceas abitura,’ conſtat; et, licet contagioſa, tamen, ſi ſynocha pyrexia eſt, morbus eſſe ſcarlatina, remediis ei propriis, nempe antiphlogiſticis, curandus †, vix

* Cull. gen. morb. G. XXX.

† In epidemico morbo Edinburgi ſupra relato ſic ſuos Cullenus proſpere tractavit, et neminem amiſit.

vix dubitandus, rem proprius spectanti, est. Denique, in scarlatina humores acres, maxime in summum corpus, minus in fauces cum phlogistico effectu; in cynanche gangraenosa maxime in has, minime in illud cum putrido effectu, inclinantur.

CAUSA PROXIMA.

XXVII. Causa hujus morbi proxima typhi est, cui eruptionis superaddita sit.

XXVIII. Causa igitur debilitas maxima est, eoque, ex inducto spasmo, reactionem minorem recipiens. Debilitatem subesse et primum omnium incidere, manifesta ejus symptomata (CIII. IV.) supra relata, primum apparentia, argumento sunt. Cujus generis, (nam faucium affectio vix unquam praecedere aperte dicitur) si minus clare magisque ambigue, ' horrores, nausea, anxietas, et vomitus,' quae a diversa causa esse possunt, certe liquido et manifeste, pulsus status, et ' actionum

'actionum animalium debilitas, delirium et coma,' ſunt.

XXIX. Spaſmum induci et proximum ordine eſſe, gutturis affectio, diarrhoea, et coryza, ſuppreſſam perſpirationem et introverſos humores indicantia, declarant.

XXX. Reactio, quae parva eſſe dicta eſt, ita, quidem parva eſt, ut obſcurius, et niſi 'exaſperatione' quae 'omni veſpere' redit, non ſignificetur. Quod ipſum, gravem morbi naturam, quemque ad finem tendat, aperit.

XXXI. Quanta vero, ex qua haec omnia (XXVIII. XXIX. XXX.) profluunt, debilitas ſit, morbi curſus, ſtatus, et finis (VI. VII. VIII.) oſtendunt.

XXXII. Altera cauſae (XXVII.) pars ea eſt, quae eruptionem et gutturis affectum continet. Eſt autem haec contagionis ignotae opus; quo fit, ut, generis nervoſi, dum ipſum ita debilitatur, ut typhodem pyrexiam ea debilitas excitet, ita quoque motus afficiantur, ut certo tempore, (V.) in ſummum

corpus impetus directus eruptionem, introverſus gutturis affectum, excitet.

PRÆCIPUORUM SYMPTOMATUM ET CAUSÆ PROXIMÆ, QUODAM TENUS, EXPLICATIO.

XXXIII. ‘ Horrores crebri, nauſea, anxietas et vomitus’ (III.) quae ‘ ſemper fere incipientem morbum comitantur,’ manifeſti hujus pars ſunt. Cui languor, laſſitudo, pulſus exigui, debiles, et tardi, quae communia febrium juſtarum ſunt, et aliae debilitatis notae * praeiiſſe, ſi inquiratur, invenientur. Nam, ſi pyrexia typhodes, ſi morbi manifeſti ſigna, et dein ſecutura omnia, qualia in typho, apparent, ſi cauſa debilitas eſt, et affecti praecipue debiles; illae debilitatis notae praeierint neceſſe eſt. Certe nunquam iis et certioribus typhi ſignis affectio gutturis praeeſt. Quorum omnium cauſa communis debilitas,

* Cull. Gen. Morb. Cl. I. O. I. charact.

debilitas, cerebri actionem, eoque ab ea pendentes actiones, vitales, naturales, et animales, imminuendo agit. Sed, cum

XXXIV. Contagiosa (II.) haec pyrexia seu 'febris typhodes' sit, ita, debilitatis et actionum omnium imminutarum causam remotam materiam contagiosam esse, sequitur. Materiae contagiosae, seu contagiones, modo stimulando, ut in iis exanthematis, quarum pyrexia synocha est, modo sedando, ut in typho, et iis exanthematis, quarum pyrexia typhus vel synochus est, modo in universum corpus, ut in eorum ipsorum morborum queisvis, modo in partem, ut in syphilide, agunt. Sed quare sic aliter alia, quoque modo agant, dici non potest.

XXXV. Crustae mucosae muco, dissipata aut absorpta parte tenuiore, coeunte et humore ichoroso, e crustis promanante, conflantur. Rubor solitae suae in quavis, sive idiopathica, sive symptomatica, inflammatione, causae, nempe, sanguinis in partis vasa congesti copiae, debetur. Idem non, ut in prima hujus generis specie, clarus, sed ater est,

aut

aut ad nigredinem vergit, quia jam ex quo hoc fit, corruptus humor, mox corruptior futurus, ut videatur, ſubeſt. Serpunt cruſtae, quia ulcera, unde pendere dictae ſunt, infra augeſcunt. Perpetua in hoc morbo ulcera ſunt, propterea quod, in tanta debilitate, non eſt in genere nervoſo ea vis, quae ad ſpaſmum febrilem ſuperandum ſufficiat; iſque, ideo permanens, certius, in guttur et reliqua internae ſuperficiei loca, humores acres perpellit. Gangraenam facit humor, ex toto corpore, in partem confluens, ante acris, nunc prorſus corruptus et putrefactus; eodemque ex parte, quae ipſa alias par effectui cauſa eſt, vaſorum atonia pertinet. Denique, tota gutturis affectio ideo fit, quia, quoties, qui vaſculis perſpiratoriis corpore ejici debet, humor, ſive ſanus, ſive vitiatus, illac effluere prohibetur, is cum ad alia interiora loca, tum prae caeteris in hunc, ob cauſam non bene intellectam, vertitur.

XXXVI. Idem in aliis morbis, ut catarrhi utraque ſpecie ſemper *, ut exanthematis

plus

* Cull. Gen. Morb. O. V. G. XXXVIII.

plus minuſve omnibus, ſed prae caeteris ſcarlatina, variola, et rubeola, et in reliquis cynanches ſpeciebus, eodem quoque et ob eandem cauſam vertitur. Sed in illis omnibus morbis tantummodo cum inflammatorio vel ſimplicis acredinis, effectu id fit, quia ſola in omnibus inflammatio ſubeſt, ſoluſve humor perſpirabilis naturalis retinetur. In hoc morbo gangraenoſus effectus, ob cauſas explicatas (XXXV.), nempe corruptionem et putredinem humorum, et firmorum atoniam, trahitur.

XXXVII. Eruptio (V.) fit, quia propter arteriarum, in tanta toto corpore debilitate, debilem quoque actionem, non tanta ſubeſt vis, quanta humorem excernendum prorſus expellere queat; hinc pars inter cuticulam et cutem ſubſiſtens eruptionem conflat. Quae rubra eſt, quia, extremis vaſculis reſolutis, per horum fines particulae rubrae transfluunt. Exanthemata 'aliquando puncta exigua' ſunt, quia ſingulae tantum particulae adhuc tranſeunt. Eadem 'plerumque maculae clare rubentes, ſerpentes, mox coeuntes,

tes, ſunt, ut a vultu et cervicibus, ubi primum apparent, intra aliquot dies, ad inferiores artus paulatim perveniant.' Maculae, pro punctis majorem ſuffuſionem, eoque majorem cauſae gradum, ſignificant. Quod autem a vultu et cervicibus incipiunt, et paulatim tantum ad extrema tendunt, id relaxationem ſolam cauſam non eſſe, et aliquem a tergo, etiam in hoc extremae debilitatis caſu, impetum requiri, indicat; ſiquidem ibi primum eruptio fit, ubi, a corde et cerebro diſſitis minus partibus, major vis vaſorum eſt; et eo deſinit, ubi, propter maximam indidem diſtantiam vaſa minime adjuta deficiunt.

XXXVIII. Quod eruptio aliquando deeſt (XXIV.), id duarum cauſarum alterutri, aut majori, quam quae eruptionem facit, aut minori etiam, debilitati, nam utriuſque generis exempla non deſunt, tribui poteſt. Minor aut nulla debilitas, immo etiam magna forſitan, ſed inconſtantior et aequalis minus, actio, in variola diſcreta, in ſcarlatina, in eruptione miliari, multorum morborum, a reactione

actione pendentium, ſymptomatica, eruptionem facere videtur. Quae contra in typho petechiali, in peſte, in variola confluente, et ſi qui alii ſimiles affectus ſunt, magnae debilitati tribuenda eſt. Quarum eruptionum illius cauſa eſſe videtur, quod per majorem juſto impetum humor, corpore ejiciendus celerius et immoderatius citatur, quam cutis foraminibus tranſmitti ordine poteſt; hujus, quod debilis vaſorum actio debito impetu humores non perfert. Quam rem variolae exemplum utramque apte illuſtrat: Ubi, quicquid ſanguinis impetum, ut calor, intendit, id auget; quicquid, contra, eum imminuit, qualia frigoris ſedans vis et alvi purgatio ſunt, quorum illud, impetui in ſummo corpore moderando, haec eum inde ad interiora avocando, agunt, id puſtularum numerum imminuit. Quoniam igitur eruptio in cynanche gangraenoſa poſteriori harum cauſarum haud obſcure tribuenda eſt; ideo ejuſdem quandoque abſentia ad contrarium, nempe relatarum priorem, ſeu nimium impetum, referri poſſet. Et quid obſtat quo

minus

minus eo referatur? Naturam morbi, refpondeo. In morbo enim, quem magna femper debilitas continet, et in quo femper a fummo corpore plus minufve impetus avertitur, nunquam in illud nimius impetus, ifve effe poteft, cui eruptionis abfentiam tribuas. E caufis igitur quae reliquae funt, ut aiunt, poffibilibus, haec aut bona effe aut mala poteft; bona, fi non tam relaxantur vafcula extrema, ut rubras particulas, aut alienum humorem, tranfmittant; contra, mala, fi, per fpafmi in fummo corpore magnitudinem, vafculorum feroforum libramen ex toto introvertitur, ut, quicquid impetus fubeft, id omne in fauces rapiatur; aut fi, feftinante ad perniciem morbo, tempus, quo eruptio, quae non ante fecundum diem aut ferius fieri folet, fiat, non permittitur. Sed nos hanc rem in medio relinquimus, cum certiorem de ea conclufionem, res verae quae confirment, aut nondum fint, aut nobis ignoratae.

XXXIX. Hinc (XXXVIII.) quantum inter fe difcrepent fcarlatinae et cynanches propriae eruptiones, fcilicet illam in nimio cum

vigore

vigore et diatheſi phlogiſtica, impetu, hanc in deficiente et introverſo, cum diatheſi ad putredinem vergente, et fracto prorſus robore, poſitas eſſe, patet.

NOSOLOGIA ET HUJUS RATIO.

XL. Si jam tradita pathologia ſpectetur, et cum veris morbi rebus attentius conferatur, hunc phlegmaſiarum ordine, forſitan vix arte, et certe non natura, comprehendi, manifeſtum erit. Nam, quantum illae, excepta quoque arthritide, omnes inter ſe, tam natura quam arte, concordant, et tum claſſica, tum ordinali, tum genericis notis apte ita connectuntur, ut non exterioribus ſignis magis, quam interioris naturae ratione, quiſque loco, quem obtinet, reſpondeat; tantum ab omnibus, quae conſortes ei ponuntur, hic morbus non ſolum natura recondita, ſed etiam manifeſtis ſignis, definitionis ſpecificae unius exceptis, diſcrepat.

XLI. Primum de ordine, cujus ſit, ambigitur, utrum, ſcilicet, primi an tertii claſſis primae habendus ſit. Nam, ſive gutturis affectionem ab eruptione ſegreges, tum poſt febrem phlegmonae erunt; qua nota ad exanthematum claſſem pertinebit; ſive eas conjungas, tamen vix ſic quoque exanthema non eſſe videbitur; ſiquidem affectis faucium nunquam 'vixve unquam febrem praecedit' (III.) Porro, ſi ſpecifica contagio aſſumenda in rationem eſt, et haec, ut quibuſdam videtur, pro una notarum, exanthematum genus ſtatuentium, recipienda; contagio, hunc morbum faciens, quae manifeſte ſpecifica eſt, alterum argumentum dabit, quare is exanthematis adnumeretur.

XLII. Rurſus, ſi rejiciendus exanthematum ordine videbitur, quia duabus aliis exanthematum manifeſtorum notis caret; quarum altera verum illud ſemel tantum vita eidem contingere proponit, altera, ut certo tempore eruptio incipiat, duret, et finiatur, requirit; tum ad febrium ordinem revocabitur.

XLIII.

XLIII. Qui ad hunc eum revocaret, is commode ſatis comprehendi diceret, tum, quod notis exanthematum ordine propriis careat, tum quia, quod ei, ut exanthemati, neceſſarium alioquin, videri poſſit, ut ſecunda febri affectio localis ſit, id ipſum pro feorium ordine faciat. Nec dubium eſt, quin, ſi affectio localis non obſtaret, ad ordinem feorium manifeſte pertineret, immo juſtus typhus foret.

XLIV. Et certe non ſolum arti convenientibus, ſed naturalius foret, eum alterutri horum ordini adſciſci. Nec, ſi febribus adjiciendus videbitur, cauſa harum ordinis laxandi erit, ut novam cauſam remotam, etiam ſpecificam, recipiat; ſiquidem ejuſmodi cauſa jam iis adjuncta, in ſecunda typhi ſpecie, eſt. Contra, multum laxarentur leges, exanthematum ordinem ſtatuentes; ſublatiſque iis, quae in cauſa remota propriam vel ſpecificam naturam; in eruptione certum adventum, diuturnitatem et finem; in morbi denique natura eam generis nervoſi rationem, qua is ſemel tantum eidem homini contingere poſſit,

poffit, requirunt ; ad morborum, omnibus his et aliis rebus inter fe difcrepantium, cohortem recipiendam janua lata pateret, ordoque, cujus jam genera non fatis naturali copula inter fe conjunguntur, etiam magis defringeretur.

XLV. Quod ad fpecificam ejufdem morbi definitionem attinet ; notas, quae ea receptae funt (II.), maxime omnium evidentes effe, fi ex plerifque hiftoriis judicandum eft, fateberis. Verum, fi a nobis receptae (III. IV. V.), quae haud paulo aliis omnibus anteponenda videtur, ftandum eft, et maxime, fi traditae hiftoriae fides habenda, (III. IV. V.) non pathologo folum, fed et nofologo paulo attentiori, typhi, quem femper ut principem morbum habuimus, aeque clara ac perfpicua figna videbuntur. Quod cum ita fit, et mali originem in ejus caufa effe pathologia fana doceat, quid objici a maxime fevero et vel empirico nofologo, etiamfi ipfe Serapion aut ipfe Lieutodius effet, quo minus, cum artis fuae legibus, fcilicet ut folis notis evidentibus morbus ordinetur, abunde fatisfactum

tum ſit, his ſalvis, pathologiae ratio habeatur. Non igitur ea vis in definitione ſpecifica eſt, ut generi cynanche hic morbus propterea annumerandus credatur.

PROGNOSIS.

XLVI. Cynanche gangraenoſa ſemper periculoſa eſt. Quod periculum pyrexiae magnitudine, et iis in gutture notis, quae gangraenae adventum denunciant, aeſtimandum eſt. Itaque ulcerum livor, vel etiam nigredo, ſpiritus foede olens, et manifeſta humorum nares et anum, ut ſupra dictum eſt, rodens acredo, gangraenae praenuncia, ſaepe tertio die aut ſerius, ſemper ante ſeptimum, certiuſque, ſi febris putrida eſt, mortem fore indicant. Immo ea febris putridae vis eſſe videtur, ut, ſine malis gutturis, aut certe cum melioribus, eundem ipſa per ſe eventum trahat *.

XLVII.

* Cull. praelect. de Cyn. gang. hoc anno.

XLVII. Quo crebrius magiſque alvus funditur, eo citior mors erit: Quia acredo, ſive a gutture in inteſtina delapſa, ſive ab eruptione eo delata, non ſimplex, ſed putrida, vires exhaurit.

XLVIII. Tumores circa cervicem eo nihil boni promittunt, quod magnam materiae morbificae abſorptionem, latiuſque membranam Sneiderianam affectam, eoque ex humore ſeroſo 'acri,' corrupto, putrefacto, in bronchias effuſo, quandoque ſuffocationem inſtantem, ſignificant *. Quam certius etiam, ad laryngem et aſperam arteriam delata inflammatio, qualis in Cynanche ſtridula fit, et ſimiles turbas ciens, portendit †; aut hinc quoque pneumonia exitio eſſe poteſt. Et ſic quidem aliqua morbus plerumque ad mortem tendit.

XLIX. Eſt ubi laetior finis promittitur. Cujus futuri haec ſigna ſunt: Ulcerum mitior ſpecies,

* Cull. Praelect. relat.

† Id. ibid. ubi conceptos de hac re errores ingenioſe refutavit.

ſpecies, lenior minuſque ad putredinem vergens pyrexia; hujus, eruptione prodeunte, remiſſio; eruptio triduum vel quatuor dies permanens, donec totum corpus cooperiat, dein in ſquammas, cum altera febris remiſſione, deſinens. His ſtipatus morbus, leni ſub ſeptimum vel ante diem ſudore, dein cruſtis a faucibus delapſis, ſomno, cibi deſiderio, et aliis bonis notis redeuntibus, finitur. Qui tamen finis adeo certae cynanche gangraenoſae inſolitus eſt, ut, quoties incidit, pro morbi fundamento ſuſpiciatur jure ſcarlatina.

CURATIO.

L. Huic morbo eadem, quae typho, medendi conſilia ſunt; ſiquidem ab hoc, ut ſupra dictum et explicatum eſt, tantum eruptione gutturiſque affectione, et harum cauſa communi, differt; adverſus quam, quia propria ejus natura ignoratur, eoque propria remedia

media dirigi nequeunt, communi uti confilio neceffe eft. Hinc una exceptio effe dicitur. Igitur

LI. Ubi adultum morbus aggreditur, fi is robore et viribus viget, fi inflammationis fpecies tonfillarem refert, fi pulfus non parvi, debiles, et ordinis expertes, fed hoc bono, pleni, et validi funt; in tali cafu haud dubium eft, quin fanguine miffio opus fit; eoque magis, quod etiam in typho, etiam in hoc putrido, per occafionem irritatio, immo vera inflammatio, fuboriens, fcalpelli ufum requirit. Quae tamen in utroque morbo rara occafio, difficilifque in primis cognitu, etiam a prudentiffimo et curationum peritiffimo, eft, et certa ex errore pernicies. Qui igitur profpere fe in cynanche gangraenofa fcalpello ufos aiunt, ut nec cautionem in ea re praecipiant, eos deceptos fufpicor, fcarlatinam aut cynanchen tonfillarem pro gangraenofa habuiffe. Hoc ita conceffo, eaque cum dubitatione et follicitudine, ut pene conceffiffe me peniteat,

LIII.

LIII. Conſilium medendi eſt putredini, ſive in parte ſeu toto corpore creſcenti, occurrere, tonumque et vigorem ſuſtentare et reſtituere.

LIV. Cujus remedia, adverſus gutturis affectionem gargariſmata ſunt. Nam, licet, (quod non utique veriſimile eſt, a febre diarrhoea non penderet, tamen nocens materia, e gutture in inteſtina tranſiens, non poteſt non putridum et venenoſum effectum trahere. Nonnulli injectos liquores metuunt, ne in glottidem irruant. Qui utique vanus metus eſt, ſponte enim ſatis ſe adverſus iſtum caſum glottis contrahit. Huic uſui acida diluta conveniunt, tam abluendo noxiam materiam, et deſcendere prohibendo, quam vim ejus putridam contraria vi frangendo. Myrrha, quae humore ſolvente ſpirituoſo, partem irritaturo, diſſolvatur neceſſe eſt, ideo, et cortex Peruvianus, incommoda ſunt.

LV. Omnium antiſepticorum cortex Peruvianus putredini per corpus diffuſae optime obviam it. Qui integer, non decocti, non ſo-

luti formis, quae imbecillae ſunt, aſſumendus eſt. Idem et initio et toto morbi curſu recte dabitur; ſiquidem nunquam uſui ejus, quae initio typhi, diatheſis phlogiſtica, utpote ab hoc morbo puro aliena, obſtat.

LVI. Eundem uſum frigus, extrinſecus admotum, praeſtat. Et ut cauſa corruptionis ſordes ſunt, ita remedio erunt munditiae.

LVII. Eidem conſilia emetica, et ad vomitum et ad nauſeam movendam data, reſpondent. Vomitu putridum humorem ejiciunt, ſpaſmum ſummi corporis ſolvunt, et ab interioribus tractibus corporis, maximeque a faucibus et canali alimentario, impetum et colluviem humorem avertunt.

LVIII. Denique, quamvis putridus hic morbus ſit, affectionis tamen gutturis, ut inflammatoriae, non habenda nulla ratio eſt. Utque, quod paulo ante ſubmonitum eſt, irritatio, aut etiam inflammatio, ſub peſſimo et extremo typho forte exoriens, ſuis, tanquam nulla debilitas, putredo nulla, ſubeſſent, remediis, atque etiam ſanguinis miſſione tractanda videtur; ſic partis hic inflammatio

matio aliquam ſibi curam vindicat. Quod ſi, propter majorem ſaepe hic, quam in typho, et certam ſemper, ubi ſcarlatina aut cynanche tonſillaris abſunt, putredinem, ideo minus, quam in eo, ſanguinis detractione hic periclitandum eſt, neque, niſi, ubi talia ſymptomata, qualia relata ſunt, ſeſe offerant, ſtringendus eſt ſcalpellus; tamen adverſus gutturis intus tumorem, (nam de externo illo, qui aliquando circa collum aut cervicem oboritur, non loquor), atque etiam, ubi is minus memorabilis eſt, ad inflammationi moderandum; veſicatoria, humoris copiam abſtrahendo, diſtenſionemque et ſpaſmum imminuendo, perquam idonea erunt.

Perducto ad finem, quamvis non perfecto, hoc opuſculo, ſi maximi momenti et imprimis pernicioſi morbi naturam ullo modo illuſtravi, quoque modo a perquam diverſo, ſaepe cum magno aegrotantis malo, et medentis fama minore, confuſus, quodam tamen tenus dignoſcendus ſit, monſtravi; id maximi viri, Culleni promeritum, eam laudem eſſe, hoc diſcendi tempus eſt. Quid enim aeta-

tula mea, obſervationi nondum maturi, quid vita ſcholis hactenus concluſi, et rebus nondum mixti, quid denique imperitia ſcribendi negotio inaſſueti, novi aut tanti adferre poſſe putanda erat? Cui viro, de medicina ad hunc prope diem ſemper optime merito, item reliquis Praeceptoribus meis omnibus, ob traditum diſciplinae fructum, collatumque in me eo tempore, quo non temere cuivis habetur, ſummum medicinae honorem, et, prae caeteris, egregio viro Joanni Hopio, cum ob haec ipſa, tum propter ſingularem, qua me nunquam non affecit amicitiam, tantorum beneficiorum haud immemor futurus, maximas gratias ago.

F I N I S.